

Examenul național de bacalaureat 2023

Proba E. c)

Istorie

Varianta 1

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

ZADANIE I.

(30 bodov)

Pozorne prečitajte nasledovné zdroje:

A. „Od polovice 16. storočia [...] osmanská zvrchovanosť sa stala zaťažujúcejšia a povinnosti voči sultánovi vzrástli. [...] Kontrola Osmanskej ríše, rozšírená na celom Balkánskom polostrove až po stredný Dunaj, zvyšovala pocit neistoty národov v tejto oblasti. Predsa Rumuni (románi) vedomí ťažkého osudu Grékov, Bulharov, Albáncov, Srbov, Chorvátov, Maďarov atď., obsadených Osmanmi pokračovali v odpore a udržali štatút autonómie svojich krajín. Hoci platili tribút a iné dane Turkom, hoci im bola obmedzená zahraničná politika a museli prepustiť sultánovi niektoré zo svojich území, Rumuni si zachovali štáty s vlastnými panovníkmi a Turkom bolo zakázané trvalo sa usadiť v nich a mať tam územia, viesť politiku priťahovania kresťanov k islamu a stavať mešity. [...]

V prvých desaťročiach 16. storočia, panovníci Valaška (Țării Românești) a Moldavska (Moldovei) viedli politiku protiosmanských spojenectiev, aj keď dlhé obdobia pokračovali platiť tribút Turkom. [...] Moldavskí panovníci od Petra Rareșa (Petru Rareș) až po Iona Vodă (Ion Vodă) a Arona Vodă (Aron Vodă) [...] mali aktívnejšiu protiosmanskú politiku s vojenským odporom a krvavými bitkami.”

(I. A. Pop, *Istoria ilustrată a românilor pentru tineri*)

B. „Premena Transylvánie (Transilvaniei) na autonómny principát pod zvrchovanosťou Porty [Osmanskej ríše] znamenala ťažký úder pre Habsburgovcov, pre ktorých hospodársky potenciál tejto provincie predstavoval silnú príťažlivosť. V tom istom kontexte, postavenie principátu medzi Osmanmi a Habsburgovcami poskytovalo z vojenského a strategického hľadiska závažnú výhodu pre toho, ktorý ho kontroloval. Preto, ovládanie nového autonómneho principátu tvorilo konštantný záujem zahraničnej politiky tých dvoch ríš. Za čias princa Jána Žigmunda (Ioan Sigismund), Transylvánia sa stala dejiskom krutých zrážok, ktoré sa opäť otvorili po smrti sultána Sulejmana Nádherného (1566). Habsburgovci obnovia rozpor, najmä vďaka tomu, že po období sultána Sulejmana, Osmanská ríša vstúpila do obdobia stagnácie. [...] Mier uzavretý 21. februára 1568, ktorý trval 8 rokov, potvrdil osmanskú slabosť. Cisár naďalej ovládal západné Uhorsko, Dalmáciu, Chorvátsko a Slovinsko, pokým Ján Žigmund a panovníci Valaška a Moldavska si zachovali kontrolu nad územiami, ktoré sa efektívne nachádzali v ich vlastníctve.”

(I. A. Pop, T. Nágler, M. András, *Istoria Transilvaniei*)

Opierajúc sa o tieto zdroje, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte autonómny principát uvedený v zdroji **B**. **2 body**
2. Spresnite zo zdroja **A** informáciu o zahraničnej politike rumunských panovníkov. **2 body**
3. Uveďte dva historické priestory, na ktoré sa vzťahujú tak zdroj **A**, ako aj zdroj **B**. **6 bodov**
4. Napíšte na skúškový hárok písmeno zodpovedajúce zdroju, ktorý tvrdí, že balkánske národy sú obsadené Osmanmi. **3 body**
5. Uveďte jeden vzťah príčina–následok, medzi dvoma informáciami zo zdroja **B** a spresnite úlohu každej z nich (*príčina*, respektíve *následok*). **7 bodov**
6. Predstavte dve ďalšie historické udalosti, na ktorých sa zúčastnili Rumuni v 16. storočí, okrem tých, ktoré sú uvedené v zdrojoch **A** i **B**. **6 bodov**
7. Uveďte jednu podobnosť medzi dvoma akciami vykonanými Rumunmi v medzinárodných vzťahoch v 17. – 18. storočí. **4 body**

ZADANIE II.

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovný zdroj:

„V auguste 1857, v Osborne, Napoleon III. a kráľovná Viktória sa zhodli na kompromise v rumunskej otázke: Francúzsko sa zrieklo podpory úplného zjednotenia Kniežatstiev pod cudzím princom a Anglicko súhlasilo so zrušením sfalšovaných volieb v Moldavsku (Moldova) a s organizovaním nových volieb. [...]

V októbri 1857 otvorili v Bukurešti (București) a Iași dve Zhromaždenia ad-hoc, ktoré [...] však mali obmedzené právomoci. Tieto boli vytvorené veľmocami len preto, aby zistili mienku rumunského národa o zjednotení. Predsa, Zhromaždenia ad-hoc nadšene odhlasovali vyhlásenia o zjednotení Moldavska a Valašska (Țara Românească), uvediac aj názov budúceho zvrchovaného štátu (Rumunsko (România)), ako aj prianie nastoliť cudziu dedičnú monarchiu. [...]

Po jednaniach a kompromisoch, [...] v roku 1858, bola podpísaná Parížska dohoda (Convenția de la Paris) [...]. Dohoda uvádzala, že nový štát sa bude nazývať *Zjednotené kniežatstvá Moldavska a Valašska (Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești)*, bude mať dvoch domácich panovníkov, dve hlavné mestá, dve vlády a dva rôzne zákonodarné zbory. [...] Armády týchto dvoch krajín boli podriadené spoločnému veleniu a vo Focșani boli založené Centrálna komisia a Najvyšší súd, ktoré mali vypracovať spoločné zákony a v budúcnosti viesť k legislatívnemu a správne ujednoteniu. Dohoda výslovne nezakazovala úplné zjednotenie a nechala rumunskému národu možnosť nájsť najvhodnejšie riešenie. [...] V súlade s ustanoveniami Parížskej dohody v Kniežatstvách boli založené dočasné komisie [...] s úlohou vytvoriť volebné zhromaždenia, ktoré mali vymenovať dvoch panovníkov. [...] V Iași, hlavnom meste Moldavska, bol za panovníka prítomnými poslancami jednohlasne zvolený Al. I. Cuza. [...] V Bukurešti [...] myšlienka zvolenia toho istého panovníka – aj ako dôsledok nepresnosti Parížskej dohody, ktorá výslovne nezakazovala zvolenie tej istej osoby za panovníka v obidvoch Kniežatstvách – získala podporu [...]. Následok bol jednohlasné zvolenie Al. I. Cuzu (Al. I. Cuza).”

(I. Bolovan, I. A. Pop, *Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova*)

Opierajúc sa o tento zdroj, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte rumunského panovníka uvedeného v danom zdroji. **2 body**
2. Spresnite storočie, na ktoré sa vzťahuje daný zdroj. **2 body**
3. Uveďte štát, ktorý sa zúčastnil na udalosti v Osborne a rozhodnutie prijaté v rámci tejto udalosti, uvedené v danom zdroji. **6 bodov**
4. Z daného zdroja uveďte dve informácie vzťahujúce sa na Zhromaždenia ad-hoc. **6 bodov**
5. Na základe daného zdroja sformulujte stanovisko vzťahujúce sa na Parížsku dohodu a podporte ho dvoma informáciami zo zdroja. **10 bodov**
6. Argumentujte za pomoci významnej historickej udalosti tvrdenie, podľa ktorého sa rumunský štát zúčastňoval na medzinárodných vzťahoch v období 1875-1900. (Boduje sa opísanie významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i závery.) **4 body**

ZADANIE III.

(30 bodov)

Vypracujte na približne dvoch stranách esej o Rumunsku (România) v povojnovom období, majúc na zreteli:

- spresnenie politickej akcie, ktorá sa uskutočnila v Rumunsku v období 1946-1947;
- uvedenie dvoch politických praktík, používaných v Rumunsku v období stalinizmu a po jednom aspekte vzťahujúcom sa na každú z nich;
- predstavenie historickej skutočnosti, ktorou sa Rumunsko zúčastnilo na medzinárodných vzťahoch v období *Studenej vojny*;
- sformulovanie stanoviska vzťahujúceho sa na zmenu politického režimu v Rumunsku koncom 20. storočia a podporenie tohto stanoviska historickým argumentom.

Poznámka! Boduje sa aj používanie **adekvátneho historického vyjadrovania**, **štruktúra prezentácie**, zdôraznenie **vzťahu príčina - následok**, vypracovanie **historickej argumentácie** (opísanie jednej významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i záver) **dozrievanie chronologického/logického sledu** historických udalostí a **zaradenie** eseje do spresneného rozsahu.